

indelen in huizen met een huurwaarde beneden de f 25,— (de zeer geringe optrekjes van de kleine man en de bouwvallen), van tussen de f 25,— en f 50,— (de woningen van de meer welgestelden en de bouwhuizen der boeren) en van boven de f 50,— (de grote huizen en buitenhuizen), dan blijkt in het noordelijk veengebied 80 % der huizen tot de laagste classe te behoren. Tussen den Hoek en Hillegersberg en langs de Rotte stonden nog al wat bouwhuizen. Meer dan 50 % der huizen daar behoorde tot de betere classen. In de dorpskernen van Bergschenhoek en Terbregge, waar neringdoenden woonden, was dit 60 tot 70 %, terwijl in het dorp Hillegersberg en ten zuiden daarvan slechts 25 % der huizen beneden de f 25,— en 75 % daarboven was gewaardeerd. Tot de hoogste classe behoorde hier zelfs 33 %.

In het verder verloop van de 18de eeuw was er weer een nivelleringstendens: in het noorden verdwenen, door wegspoeling en afbraak, in de eerste plaats de krotjes, en de meer solide gebouwen bleven staan. In het dorp Hillegersberg en ten zuiden van het Dorp nam de gemiddelde aanslag af, voornamelijk tengevolge van de nieuwbouw van kleine, lager getaxeerde arbeidershuisjes en het verval der buitenplaatsen ³⁷).

In 1734 werd aan ieder de mogelijkheid geboden om protest aan te tekenen tegen de aanslagen van 1732: van de geregistreerde 610 huizen waren er direct reeds 74, of ruim 12 %, niet taxabel verklaard, omdat ze niets waard waren. Nu, in 1734, werden voor niet minder dan de helft der aangeslagen huizen memoriën van doleantie ingediend.

De inhoud van deze memoriën van doleantie biedt prachtig illustratiemateriaal t.a.v. de woningtoestanden: de eigenaars van niet minder dan 264 huizen hebben hierin beschreven, hoe het met hun woningen was gesteld. Zij deden dat door, elk naar zijn aard, een jammerlied aan te heffen over de huns inziens onrechtvaardig hoge taxen. Het akeligst gekerm steeg op uit de dichtbevolkte venen. Deze spuiing van klachten maakt het wel glashelder, dat de veenderij weliswaar in 1732 nog voor vele ingezetenen dé broodwinning was, maar dat er, boven het gewonnen brood, niet veel andere winst overschoot. Anders zouden de woningtoestanden van meer welstand hebben moeten getuigen en minder erbarmelijk hebben moeten zijn.

In het zuiden van het ambacht, in en bezuiden het dorp Hille-